

РОЗСВІТ

ЧАСОПИСЬ ПОЛОНЕНИХ
УКРАЇНЦІВ У РАЙТАТІ.

B.D.I.C

Видає громада „Самостійна Україна“.

Виходить кожної середи й суботи.

Ціна одного примірника 2 пфен.

Ч. 64. ————— Рахтат, середа 17. (I) січня 1917. р. ————— Р. I.

БОЛЮЧЕ ПИТАННЯ.

Болючим і головним питанням на порядку дня стало питання поживи. Це питання в теперішню хвилю трактується разом з питанням амуніції, знарядів і т. д. З вибухом війни зі всіх воюючих держав цьому питанню не придала значіння Росія, надіючись на свої запаси і поживні багатства.

Слабо розвинене внутрішнє життя не в силі було предбачити кризи в поживі, а лихий стан господарки поліпшити і поправити зараз кризи ні в яким разі не міг і нарешті як засіб боротьби в цілій Росії організувалися тисячі комісій в справі поживи, виносилися тисячі ріжних резолюцій, проєктів і в кінці кінців питання опинилося в Думі. Але ніякі комісії, проєкти, резолюції й Дума не встані були залагодити справу поживи й в цілій державі панує страшна розпука.

Населення городів по цілим тижням пробуває без хліба, мяса і цукру, в холодних, темних помешканнях, бо топливо, нафта теж піддалися кризі.

Не дивлячись на конечну потребу вирішення справи поживи, половина членів Думи, представників від народу, на засіданні не прийшла, бо стратила надію в можливість вирішити й залагодити голодну кризу. Як не дивно, але факт налице. Росія лишилася без поживи. Величезні запаси за час війни вийшли, слаба організація господарки остаточно упала, експлуатація природних багатств і площа засіву скоротилася за відсутністю робучих рук і машинових приладів майже на половину, а неприняті міри з вибухом війни ведуть Росію до загального голоду, який уже давно дався відчувати в певній мірі.

До цього остаточно роспуку внесли промисловці, котрим справа вітчизни байдужна й інтереси котрих лежать в поживі.

Правительство кладе свої сили на боротьбу з промисловцями, з дорожнечею, установлення „сталих“ цін на продукти, бороти ся проти фальсифікації продуктів, бо як пише часопис „Новос

Время“, на ринках замість продуктів появилася отруя, яка теж розкупується, бо лішого не дістати. Таж часопис пише, що в Петербурзі появилася мука, з якої пекти хліб неможливо. Масла зовсім нема. Замість масла продається підкрашене сало, яке раніше йшло на виріб мила. На ринку появилася підроблений рис, виготований з крохмалю. Цукру дістати неможливо. Все це продається по величезних цінах. Куди ділися багатства, де ті запаси, котрими хотіли воювати десять років?

Не в багатстві діло. Діло полягає в системі. Російська система несе цілковите знищення.

Але не тільки Росія відчуває поживну кризу, а відчувають також і її союзники.

В Англії справа поживи стає злобою дня. Льюїс-Джордж в своїй промові виявив занепокоєння по цьому питанню, він каже: „Врожай у Сполучених державах і Канаді злий, Аргентина нічого не обіцяє. На врожай і запаси Росії надіятися неможливо і скористати нам не удасться, бо Росія сама не має і терпить голод“.

До боротьби з ворогом вплила серйозна боротьба з нестачою поживи, ця боротьба не може переносити невдач війни. Від сильнішого можна відступити, але від голоду утікати нікуди.

Не так на справу дивляться осередні держави. Німеччина, котра не має стільки поживи, як Росія, не так гостро відчуває потребу. З самого початку, розуміючи справу, вся пожива, яка малася, строго була обрахована і розподілена з вибухом війни і енергія звернена на оборону вітчизни. Тут хоч і відчувається нестача, але нема шахрайства. В цій війні, до певної міри, побідну роль мусять відіграти пожива. Почвірно порозуміння знало це, але знало з хибного становища, бо побіду Німеччини бачило іменно з цього боку.

Але що сталось? Умірковане оруже повернуло на них самих. Коли наближається хвиля рішучої боротьби, у союзників наближається гостре питання поживи, перед яким Росія опинилася

Öffentlichkeit bestimmt
Möbli. etc. etc.

несподівано. Зі всіх зарядів не видно, щоби ця справа була скоро залегоджена, криза охоплює більші розміри, невдоволення росте, народ перестав вірити в своїх провідників і в щасливий кінець війни. Нові часописи приносять, що раз сумнішці вісти і ціла Росія живе думкою, як дістати поживи.

Нема чого дивувати ся, інакше не могло бути, система зробила своє. Голодна криза є наслідком і результатом безпечности, недбалости російського уряду.

О. Глевкий.

* * *

Чого мандруєш в край далекий?
Хиба там краще?—схаменись!
Тут степ широкий, край веселий,
Поглянь навколо—подивись!
Воно чуже тобі, ти кажеш,
Пани забрали всі степи.
А де ж жили,—невже не знаєш—
Твої батьки, твої діди?
Невже й вони в чужому полі
Гнилі збирали колоски?
Невже й вони у злій недолі
В Сибір торбини понесли?
Другі часи були, ти кажеш,
Панів не було, тільки ви.
А ти, напевно і не знаєш,
Що в тому винні ви самі:
Дивись—отся уся країна
Землею вільною була—
І батько, син а той дитина
Йї від ката берегла.
А ви, сини її, схилились,
Панам віддали, а самі
До них у найми всі пошились
Та мовчки ходите в ярмі.
Защо ж вони ту кров проляли,
Щоб ви панам все віддали?
Невже вони про те лиш дбали,
Щоб ви зробили ся раби?..
Мовчиш, не чуєш... Взяв торбину,
Ціпок у руки і побрів...
Накого ж жінку і дитину,
На кого матінку лишив?
Мандруй, мандруй; бодай ти звітти
Назад вернути ся не зміг.
А там, в гною, або на смітті
Собі спочить навіки міг,
Бо ти не є син України,
Йї не хочеш жить в її степах,
Замість меча ти тільки носиш
Ціпок та торбу на плечах!..

М. Чалий.

Анкета в українській справі.

Німецький орган „Ukrainische Nachrichten“ перевів анкету (розслід при помочі знавців) в українській справі. Ціллю анкети було зібрати думки

учених і політиків про українську націю і про її міжнародне значіння тепер і в будучині.

Зміни відповідній учасників анкети ми тут подаємо.

Проф. д—р Рудольф Ойкен (Сни) в своїй відповіді подає, що українська нація має природне право на самостійне життя. Усамостійнення Українців стане на перешкодї завойовницькій жадобі російського правительства, яка заслугоє в інтересі загальної культури людства самого рішучого поборювання.

Проф. Павло Рорбах (Берлін) розбирає українське питання з погляду значіння України для Європи. В теперешній Росії він бачить небезпеку для Європи. Щоби позбавить ся цієї небезпеки необхідно відірвання від Росії України, як території, на яку Росія не має історичного права і створення з України окремої держави. Вітає той вислід війни, який поспособить живучости української справи. Вважає, що Росія вже не позбавить ся українського питання.

Алойський князь Ліхтенштайн (Відень), красний маршалок Долішньої Австрії вважає, що в нашій часі, коли панує національна ідея, український нарід, який рахуєть ся на мільони, має стару і славу історію, давню культуру, літературу, має право на самостійність і вільний розвиток. Це він мусить дістати в нашій часі.

Енгелберт Пернерсторфер, віце-президент Державної Ради, не має сумніву, що українська мова хоч і споріднена з московською, але є всетаки самостійною. Як би українська мова була діялєктом, то московська школа силля би русифікацію поміж селянами. Того в дійсности нема. Для дальшого розвитку українського народу вважає необхідним, щоби він лишив ся поза російським пануванням.

Відвернути Росію від Європи можна лише тоді, коли повстане українська держава.

Майор Басерман, посол до Райхстагу, подає, що українське питання має визначне значіння, не має сумніву в тім, що ні Москалям, ні Полякам не вдасть ся здавити усправедливленого українського руху, який з року на рік набирає сили. Вихідною точкою сього руху є Галичина, тому російський уряд змагаєть ся до того, щоби зробити Галичину своєю, змосковцити її й покінчити в такий спосіб з українським питанням.

Проф. д—р Дітріх Шефер (Берлін). Для спокою Європи необхідно поставити перешкоди тим насильствам, які терпить український нарід зі сторони московського й польського як і інші славянські народи, цей нарід має право на окремішне національне життя.

Проф. д—р Павло Сальвісберг (Мюнхен). В своїй відповіді каже: „Вже відбудова Польського Королівства, яка покінчує остаточню з великопольським сном про державу „від моря до моря“, дає пізнати, що осередні держави надумали ся поважно й щиро дати досі поневоленим і виснаженим граничним народам волю і право й ніяким робом не допустити поодиноких з них, визволених з російського ярма, наново прийти в залежність, яка противить ся їх національній окремішности“.

Він радить Українцям спокійно дождити розвитку української справи, бо „Вже стукає німецький залізний кулак до брам Молдавії й Бесарабії, але се не взвичаю осередніх держав, що бе-

режуть прав малих народів ділами, а не пустими фразами, виставляти вексель на вартости, які щойно треба здобути або вибороти“.

Д—р Ф а л ь к Ш у п п (Берлін) подає, що доля українського народу має світове-політичне значіння, і як би не скінчила ся війна—знищити сього народу не можна. Спочування справи визволення України у Німеччині росте.

* * *

Чого ти байдужний такий?
Чого ти похнюпив ся брате?
Невже я для тебе—чужий?
.....
„Чужий ти усім, мій співаче!“

М. Чалий.

ІЗ ДУМИ.

(Докінченнє).

Щоб наші читачі мали повний образ тої не розбирихи, яку російське правительство завело своєю політикою, політикою поругання прав народу та деспотизмом, який сотки літ, як ворон, літає над безборонним народом, ми поміщуємо вибірки з промови посла Маклакова, який говорив у Думі з приводу тих законів, які правительство провело в порядкуві 87 ст.

„Питаннє про 87 ст.,—каже Маклаков,—так складне, що мені хотїлось би віднести ся до нього цілком спокійно. Коли б всі проєкти, проведені по 87 ст., вносили ся б сюди в перший день по відновленню думських нарад, Дума одержала б можливість відкинути те, що вона вважає шкідливим і зробити законом те, з чим вона мирить ся. Але коли ми бачимо, що ці нагайно проводимі закони чекають послїднього дня двохмісячного реченню, не дивлячись на те, що цей послїдній день инколи приходить ся підчас роспуска Думи, коли ми бачимо цю політику відкладання, то для нас явна цїль, яку стежить правительство. Ця цїль—робити закони на перекір законодавчим палатам ставить Думу перед совершенним фактом. Тому Гроднев прав, коли він говорить: „Відкидайте все, що було по цій статї переведено“...

Як ми вже в попередньому числі наводили гостру критику діяльності правительства, так і в інших промовах із політики правлячих кругів не осталося „камня на камені“. Кажен посол хотїв видити все, чим гниле правительство знущає ся над народом.

Посол Мансирьов задає питаннє, чому правительство так спїшить проводити ріжні закони, а головні такі, де торкаєть ся часом зовсім непотрібних чиновників? і тут же відповідає: „Висновок із цього: армія чиновників повинна признати, що законодавчі палати мало клопатали ся про „насищеніє“ їх голодних желудків, а правительство щедрою рукою розлило „благосостояннє“ серед цїєї „неімущей ратї“. Таким чином заручено піддержку більшої маси виконавців правительствених намірів“.

Кожний крок правительства, як бачите, звернений не в сторону народа, що вмирає за своїх панів, а в сторону тих, що панують, щоб мати їх за собою й ще гірше гнітити бідний нарід, нарід,

що молить ся Богові за своїх катів, не знаючи того, в яким позорі він знаходить ся: обідраний, обдурений, осміяний.

Стрїнувши гостру критику зі сторони послів і бачучи, що закони його про поліцію та інші, що проведені в порядкуві 87 ст., себто, що зроблено помімо Думи, правительство занепокоїло ся, і 28 грудня появила ся така віетка в газеті „Новое Время“: „Комісія по передачі „законодательних предположеній“ вчора повинна була обміркувати ряд законопроектів про збільшеннє поліції, проведених правительством по 87 ст., але позавчора вечером всі ці проєкти були заборані тимчасово виравляючим міністерством внутрішніх справ С. А. Куколь-Яснопольським назад із Госуд. Думи. Комісії прийшлося зайняти ся другими ділами“.

Цим і скінчило ся. Треба тут же додати, що Дума вже роспущена до 12. цього січня ст. ст. А поліція живе, гроші одержує, бє непокірних горожан, слїдить, щоб бува хто не сказав правди.

Чудні діла в нашої матушки Росії! так мов би це творило ся на місяцеві. Треба лише Жюль Верна*), бо крім нього ніхто там не розбиреть ся.

За охорону тих порядків ми лили свою кров.

Максименко.

Нїмці про Українців.

Звісний нїмецький професор університету з Фрайбургу, д-р Кіндрат Гінтер (Günther), що від довшого часу займаєть ся студіями над славянщиною, мав 11. січня с. р. у Рапштатї 1½ годинний виклад про Україну й Українців, котрим дуже зацікавила ся численно зібрана нїмецька публіка.

Після опису географічного положення, якости й багатства всіх українських земель, проф. Гінтер відчитав з Гоголевого „Тараса Бульби“ місце, де змальована краса й поезія українських степів над Дніпром і згадав про культурну місю найдавшої України, що перша ставила чоло диким ордам із сходу та часто їх проганяла.

В слїд за тим навів кілька світлих картин із самостійного життя Українців, коли у них була своя,—велика й слава держава, з власною, багатою культурою і дещо ширше розказав про дальшу сумну долю України під польським, а потім московським ярмом аж по нинїшні часи, звертаючи увагу на всі ті історичні хвилі, в котрих Українці з елементарною силою зривали ся до бою за свою зрабовану волю...

Переходячи до головних прикмет української літератури, прелегент зупинив ся над життєписю і творчістю Тараса Шевченка. Зазначив, що безчасне життя цього поета—мученика являєть ся немов символом такої ж долї цїлого українського народу... Вказав на те, що в Шевченкових творах провідною думкою є боротьба за правду й волю не лиш своїх земляків, але й усіх поневоленних народів,—через що ті твори заслуговують на більшу увагу в західній Европі,—а вкінці прочитав Шевченкову поему „Кавказ“ у нїмецькому перекладі Юлії Віргінїї.

Українська мова,—говорив проф. Гінтер,—

*) Жюль Верн—це письменник, що писав фантастичні романи із життя на небесних планетах, та підводою.

B.D.I.C.

котру навіть московська наука признала самостійною, вельми звучна і має повне право називати ся гарною.

Українські пісні,—цей правдивий скарб української народної душі,—прикрашені чудовими порівняннями із природи.

Вони повні романтизму і ніжності, але навіть стеновим сумом і безмежною тугою, носять виразне пятно вікової неволі...

Український нарід може також повеличати ся не будь якою, своєрідною штукаю. Бесідник покликав ся тут для прикладу на багаті орнаментом гуцульські вироби з дерева і на весь світ славні українські писанки.

Вже сама біленька, українська хата з вишневим садочком, якій пари не знайдеш між Москалями, у великій мірі характеризує на скрізь поетичну вдачу Українців... Їхня святочна ноша, головно у дівчат, вельми мальовнича.

Українські народні обряди й звичаї, що походять переважно з дуже давних часів,—мають в собі багато таємности, але не менше й краси та принад...

Загально беручи,—Українці це здоровий та працюючий, майже виключно хліборобський нарід, мов дитина до матері привязаний до своєї землі та минувшини, і з нахилом до яркого демократизму.

На закінчення проф. Гінтер теплим і вдячним словом згадав про докази людяного і щирого відношення українських полонених до німецького народу і замітив, що така гарна і многонадійна нація як Українці гідна того, щоб допомогти їй здобути так горячо бажану волю...

Свій виклад про Українців наміряє проф. Гінтер повторити ще в кількох городах, а опісля видати друком.

Ми із своєї сторони з повною радістю вітаємо ці заходи німецького ученого, що йдуть на стрічу нашій святій, визвольній ідеї...

А. М.—ч.

Відповідь почвірного порозуміння на Вільзонову ноту.

На вступі ноти є звичайні дипломатичні чемности, а дальше каже нота, що під теперішню хвилю не можна заключувати мира так, щоби направити все зроблене доси зло, щоби повернути забрані землі і щоби досягнути гарантії спокою. Осередні держави відповідають за початок війни, і за те, що вони захотіли знищити спокій Європи.

Ми—каже нота—боремо ся за свободу народів, за людські права і нам дуже жаль, що нейтральні держави терплять при тім, але ми за се не відвічальні.

Німеччина і Австрія хотять опанувати Європу і цілий світ. Німеччина і Австрія знищили незалежність Бельгії і Люксембурга, знищили Сербію, по варварськи нищать своїми цепеніями мирні городи а підводними лодками нищать торговельні і почтові судна, хоть ті судна є хоронені прапорами нейтральних держав. Вони замордували панну Ковель (її розстріляли за те, що вона помагала англійським полоненим втікати із Німеччини,

підроблювала для них фальшиві паси, вела шпіонажу в Німеччині і посилала шифрованим письмом тайні вістки із Німеччини через Голяндію в Англію. (Се була Англійка, що жила на волі в Німеччині.—Замітка редакції). Замордували капітана Фрайта (Раз впав був цепенін в море. Надїхав англійський корабель. Залога цепеніна просила англійського капітана Фрайта, щоби він їх полонив і виратував. Фрайт, місто помочи, виймав з кешені револьвер і стріляв в потапаючих.—Іншим разом підводна лодка зловила корабель Фрайта, його полонила і привезла в Німеччину. За те його звірство, Фрайта засудив суд на смерть через розстрілення. Додати треба, що Фрайт сам хвалив ся в часописах, як то він побіджував своїх ворогів.—Замітка редакції), вони повернули вольних горожан у невільників.

Ми можемо згодити ся на мир, але лише тогди, коли осередні держави вернуть Бельгію, вступлять ся з Франції, вернуть Сербію, Монте-негро і Румунію, заплатять відшкодованне за всі шкоди, які вони зробили в тих краях і на морі, коли вступлять ся з Росії, коли увільнять Італійців, Словенів, Румунів, Чехів і Словаків, коли увільнять із страшного тираньства ті рікні народи, яких поневолила Турція і коли проженемо з Європи Турків, бо вони є чужі для західної культури.

Кожда держава із нас і всі разом боремо ся за одну найвищу мету, а іменно за щастє, добро і гарну будучність цивілізації. За те ми дамо всі наші сили, не пожалуємо жертв, щоби лише довести війну до побідного кінця.

Десять держав: Англія, Франція, Росія, Італія, Румунія, Сербія, Черногора, Япон, Португалія і Бельгія та ще з помічю одинацяті Америки завзяли ся знищити чотири держави. Нищать їх лише язиком, бо на ділі нищать себе самих і ще до того мусіли хотяти—не—хотяти дозволити на те, щоби осередні держави заняли частину Франції, цілу Бельгію, західну Росію, цілу Черногору і Сербію, більшу часть Румунії та замкнули доступ Росії до двох мор. Половина торговельної флоты Англії і Франції ловить раки на морських дні, а третина воєнної флоты позбули ся ті держави без бою. Англія і Франція зігнали всіх черношкірих Негрів із Африки та Австралії, Червоношкірих Індіанців, Канаду, запрягли кого лише могли на земській кулі, щоби увільнити „поневолених Німців із німецького ярма“, щоби увільнити демократичних Чехів, Словінців, Словаків, Українців від конституційного гнету Австрії і віддати їх під матерню опіку „вольної“ Росії, щоби відібрати багату на вино надренську околицю із рук тверезої Німеччини і віддати її в руки п'яної Франції. І ще не кінець. Вони завзяли ся прогнати Турків з Європи, бо, мовляв, Турки не спосібні до західної культури.

Є нас є сміховинка про те, як то циган побив мужика цибухом від люльки. Циган каже: „Він мене лише десь-колись люшнею: таррах!, то знов: таррах! а я його цибухом раз-по-раз: чах, чах, чах!“

Оттаке й з тими державами. Їх осередні держави люшнею а вони їх цибухом і ще нахваляють ся, що ми то, мовляв, те та й тамте ще зробимо.

Осередні держави предкладають мир а ті

другі набрали вже добре поза вуха, але все таки решетують, що їм ще мало.

На такий регіт бісноватих нема иншого виходу для осередних держав, як боронити ся до кінця.

І ось німецький цїсар звернув ся до німецького народу 12. січня 1917. р. із ось яким зазивом:

Німецький народе!

Наші вороги скинули маску з лица. Перше всього з насмішкою і підступними словами відкинули наше мирове предложение, спонукане чесною любовю волі і людськості. Своєю відповідю до Получених Держав признали ся вони до заборчої жажди, а безвстидність її підчеркнули ще очорнюючими твердженнями.

Їх метою є знищення Німеччини, роздроблення наших союзних держав і поневолення волі Європи та моря під те саме ярмо, якє вже тепер зносить Греція зі скреготом зубів. Але чого вони не досягнули в 30-місячнім кривавім бою і в несовісній господарській війні, того не досягнуть вони і за всі часи в будуччині.

Наші славні побіди і наша зелїзна сила волі, з якою зносив наш воюючий народ всі труди і недостачі війни перед ворогом і в дома, ручать нам, що наша дорога вітчизна не має чого боятися і в будучности. Ясно палаюче обурення і свята злість подвоять силу кожного німецького мужа і жінки, без взгляду на те, чи вони посвящать ся борбі праці чи повному жертв терпінню.

Бог, що зацпеив в серця нашого відважного народу славного духа свободи, дасть нам і нашим випробованим в боях союзникам повну побіду над ворожою жадобою влади і над ворожим скаженим бажанням знищення.

Вільгельм I.

ВІЙНА.

ЗАХІДНИЙ ФРОНТ.

15. січня 1917 р. На північ від Сомми орудійний вогонь.

Підчас нападу на передові становища німецьких ворогів, удало ся Німцям взяти кілька патрулів до неволі.

РОСІЙСЬКИЙ ФРОНТ.

Дякуючи лихій погоді, боїв значних тут немає.

УКРАЇНСЬКИЙ ФРОНТ.

Біля долини Сусіти сильно нападали Росіяне й Румуни на нові німецькі окопи, але скрізь були відбиті.

РУМУНСЬКИЙ ФРОНТ.

Між Буцевлем і устем ріки Серету, не дивлячись на лиху погоду, Німці взяли штурмом село Бадені, що було послїдне від Росії на румунській землі.

В МАКЕДОНІІ.

Без перемін.

ІТАЛІЙСЬКИЙ ФРОНТ.

Почали ся оживлені артилерійні бої.

Загально можна сказати про війну, що вона незабаром роспичнеть ся з такою силою, з якою ще не було, бо це, очевидно, настає остання хвиля, в якій мусить кінчити ся ця страшна мирова боротьба. Всі готовлять ся до цього.

РІЖНІ ВІСТІ.

ПРО УКРАЇНСЬКОГО МИТРОПОЛИТА

ГР. ШЕПТИЦЬКОГО.

„Новое Время“ подає вістку, що на зібранню „Галицко-Русского общества“ в пам'ять умершого минулим літом англійського писателя Джона В. Бірбека, який багато працював над єднанням Англіїців з Росією, була піднята справа про львівського митрополита Шептицького з приводу запити в Государственный Думі про його арешт.

Як тільки не нападали там на цього великого борця за українську справу і як тільки не ганьбили його, нарікали, що він „все своє життя посвятив переслідуванням „русских“ людей (тих самих „русских“, що були куплені російськими рублями—редак.), в боротьбі з російським православієм“... „Його предки були галицко-російські бояре, православні, що змінили (?) в 18. віці рідній вірі (?) і принявши віру латинську“... „Положена Австрією на молодого ієрарха (коли Шептицький прийняв монаший чин—редак.) задача була в тому, щоб цілковито знищити російське національне самопізнання серед населення східної Галичини (Дивно, що вони й доси не переконали ся, що в Галичині немає ніякої „російської“ національності, крім кучки куплених за рублі, а є лише свідомі Українці—редак.).

„Граф Шептицький робив неописані муки і переслідування (?) над тими російськими священниками у східній Галичині, які були ним замічені в русофільстві або в прихильности до православія“... „Граф Шептицький одкрито став головою „мазепинців“ і власним добром зняряжав проти Росії „пресловутих“ (?) січових стрільців. На початку війни, дякуючи йому, цих стрільців постучило в ряди австрійської армії більше 12. тисяч чоловік“.

„Коли російські війська взяли в серпні 1914. року Львів, наші військові начальники обійшли ся з гр. Шептицьким незвичайно ласково (може тим ласково, що нагайок не бачив—редак.). З нього взяли лише чесне слово в тім, що він не буде виступати в проповідях проти Росії. Він, одначе, не здержав свого слова, сказав громову проповідь проти російської армії“.

Потім на цьому зібранню пригадувало ся, що гр. Шептицький писав статі в газеті „Діло“, що він переписував ся з начальниками Січових Стрільців то знайдено плян автономії України, написаний його власними руками.

Не дивно, що ця часопись так підхопила лайку на нашого діяча, бо він не підпирає загребучої політики російського правительства, але дивно, що то за „Галицко-Русское общество“, що то за Галичани в ньому, чи багачько карбовонців одержують вони за те, що ганьблять найбільшого українського діяча.

МИТР. ШЕПТИЦЬКИЙ В ЯРОСЛАВЛІ.

„Руское Слово“ з 20. н. ст. грудня, яке нині сюди наспіло, доносить:

„Після внесення у Держ. Думі в справі уніятського митрополита гр. Шептицького міністерство внутр. справ зарядило переведення митрополита в Ярославль, де його поміщено в приватнім домі під домовим арештом. Засоби на удержання митропол. Шептицького дає міністерство внутр. справ.

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТЕР У КИЇВІ.

Діло подає слідууючу цікаву вістку.

Як повідомляє „Кієв. Мисль“, у Київі зорганізувалося нове товариство на уділах під назвою „Український театр“, яке має на цілі обнови українського театру. В склад товариства входять М. Біляшівський, М. Левитський, Д. Цигура, А. Макаренко, М. Вільшанський, Н. Шевченко й ин. До сеї пори згодилися взяти участь у трупі оці українські артисти й артистки: Заньковецька, Ливницька, Полянська, Барвінок й ин., а дальше Саксаганський, Маряненко, Вільшанський, Петляшенко, Чигирський й ин. Склад трупи буде доповнювати ся новими силами. Вивід пєс має бути поручений А. Саксаганському, М. Попову і В. Кричевському. Головні завдання т-ва „Український театр“ такі: 1) обнови українського театру в звязку з його минулими традиціями і в гармонії зі сучасними артистичними й громадськими питаннями; 2) всестороннє артистичне представлення української штуки: драма, музика, спів, реставрація пєс і національних обрядів; 3) освітні цілі: виклади, кінематограф, розмови, вистави; 4) для осягнення тих завдань у склад трупи мають бути покликані найповажніші й найкрасні діячі українського театру, а також молоді провінціональні сили, зорганізована драматична й вокальна трупа зі солістами, хором і українським балетом, зорганізоване літературне журі для розроблення репертуару, устроєне артистично-етнографічне бюро для пікловання коло декоративної й історично побутової сторони театру; 5) взагалі „Український театр“ має служити народнім інтересам, ідеалам і змаганням, які поставили би національний театр під артистичним оглядом на уровень європейських театрів.

УКРАЇНСЬКІ КОНЦЕРТИ В КИЇВІ.

Т-во „Український театр“ у Київі ввійшло в порозуміння з відомим українським композитором А. Кошицем дотично устроювання щотижневих українських концертів зеднаного більшого хору на випадок, коли театр „Народного Дому“ буде відданий в аренду т-ву. Згадане товариство має в плані заложити склад стилевих декорацій і покликати до життя велику артистичну робітню для шиття костюмів. Декорації й костюми будуть виконувати ся на основі шкіців спеціального журі, в склад якого увійдуть деякі місцеві артисти. Є також намір від часу до часу устроювати конкурси на шкіци. До конкурсів будуть запрошені відомі артисти. У протязі літа товариство має намір організувати ряд невеличких труп для мандрівки по провінції.

ВИКУП ОСТРОВА ХОРТИЦІ—КОЛИШНЬОЇ ЗАПОРІЖСЬКОЇ СІЧИ.

Петроградська телеграфічна агенція під датою 9. XII. 1916. р. повідомляє: „Город Александровск заключив з Німцями менонітами умову дотично набуття історичного острова Хортиці—колишньої Запоріжської Січи. Разом набуто 2.500 десятин

по 300 карб. за десятину“. Як відомо, по здобуттю і зруйнованню Січи російським генералом Текелієм 1775. р. острів Хортицю забрано її віддано під „картофельку“ німецьким кольтоністам, про що згадує у своїому Кобзарі Т. Шевченко.

ВАЖНІ ВОЄННІ НАРАДИ ЦЕНТРАЛЬНИХ ДЕРЖАВ І БОЛГАРІЇ.

Софія, 9. січня (Бол. Аг.) З компетентної сторони запевняють, що болгарський начальний вождеген. Жеков, який в товаристві наступника престоло князя Бориса був короткий час в німецькій великій головній квартирі, де був прийнятий цісарем на довгий послухання і відбув довгий наради з Гинденбургом, Людендорфом і з заступаючим начальним вождем австро-угорської армії архикн. Фрідріхом і шефом австро-угорського генерального штабу бар. Конрадом Генцендорфом,—є дуже вдоволенний з вислідів своєї місії. Він дав з них звідомлення королеві Фердинандові в Піщанах.

ГЕНЕРАЛЬНА ОФЕНЗИВА ОСЕРЕДНИХ ДЕРЖАВ.

Амстердам. (Тел. прив.) Голяндські часописи доносять з Риму, що причина скликання наради антанту до Риму полягає в побоюванні антанту перед можливістю генеральної офензиви осередних держав на всіх фронтах.

РОСІЯ В НЕВОЛІ.

Білоруська часопись „Гоман“ пише, що часопись „Рєч“ довідалась із високих кругів, що Росія після війни буде примушена всі морські транспортні віддати в руки Англії і Італії, бо Росія не має більш-менш порядної торговельної флоты. З цієї причини Росія робить уже кроки, щоб збільшити російську торговельну флоту ще в часі війни, щоб не так залежати від союзників.

ПРОМОВА ГОРКОГО.

Білоруський „Гоман“ каже, що недавно письменник М. Горький держав промову на зїзді російського літературного союзу, де між иншим сказав: „Будучина російського народу виглядає ще більш сумною, чим перед війною. Росія стоїть перед зимою—голодною, повна горя й бід. Реакція (назадництво правлячих кругів—редак.) піднімає голови все сміліще“.

ВИВІЗ МОЛОДІ.

Женева. Сюди з Ясс (з Румунії) доносять, що всіх молодих муштин вислали з Молдавії в Росію.

Хроніка таборового життя.

ПАРАДА.

На новий рік, 13 січня н. ст. 1-й Запоріжський полк ім. Т. Шевченка відбув парад.

День, як на те, видав ся гарний, незвичайний для тутешньої зими.

Сонце, вибравшись нарешті із сірих хмар, заливало теплим ласковим промінням все навкруги і яскраво обрисовувало сині ряди січовиків.

Прийшов Отаман полка і, привітавшись, поздоровив з Новим роком. Рівно о 10 години рознесли ся дружні згуки маршу. То чета з полковою оркестрою стрінула прапор і несе до полка. Прапору віддана пошана. Сині ряди сколихнули ся,

втягнули ся в кольтону і полк під січовий марш іде до церкви.

В убогій таборовій церкві вже йшла святочна служба божа. Січовики стали рядами, а прапор все гордо розвивав ся перед ними.

В новорічній проповіді панотець, зазначивши сучасне гірке положення, підтримав на душі, бажаючи найбільше сил, та терпіння.

З церкви виходили січовики з повеселілими лицами і хутко ставали в ряди.

Закінчила ся парада церемоніяльною маршировкою. Знову залунала музика—то відносили прапор.

ЯЛИНКА ТОРГОВЕЛЬНОЇ СПІЛКИ „ЄДНІСТЬ“.

На Новий Рік, починаючи від 1 години по обіді, торговельна спілка „Єдність“ святкувала ялинку.

Посеред великої салі на підвищенню красувалась ялинка. З одного боку примостилась орхестра, а з другого хор.

Уздовж всіх чотирох стін були розтавлені довгі ряди столів, за якими сиділи члени спілки.

Всі ведуть розмову здержанно, дуже тихо. Але цей гостий соток, якийсь глухий, а до того здоровий, що тонуть у ньому голоси промовців. Лише орхестра та хор по черзі гучно підіймали ся над цим лементом. Не раз співали разом з орхестрою та хором „Ще не вмерла Україна“ і „Не пора, не пора“. Тоді лемент стихав, перероджував ся, немов виливав ся, в могутню пісню.

Перед самим кінцем орхестра вдарила гопак, і декілька пар ніг пішли вибивати вільного танця, який ще від запорожських часів хоронить у собі Українець.

Присутних було зверх 500.

ТОРГОВЕЛЬНА СПІЛКА „ЄДНІСТЬ“.

10. січня ранком і після обіда мала загальне зібрання членів. Різкі протести і виступи проти занадто високого зиску спричинили те, що старшина і контрольна комісія висловили бажання скласти обовязки. Тільки після голосовання вотума довіря заспокоїв ся заряд спілки.

Ухвалено устроїти на новий рік свято всім членам спілки, призначивши для того із каши спілки по 1 марці на кожного.

Вирішено, як нагороду за добру працю, піднести від спілки дарунки т. О—ву в 100 мар., 4 старим служащим по 15 м., 4 новим по 10 м., 6-ти робочим по 5 марок.

ОТАМАННА СТАРШИНА.

15. січня о 2 годині по обіді в офіцерському бараці відбула своє засідання отаманна старшина.

Старшина ствердила тимчасово виконуючим обовязки атамана полка сотника П—ка, якого призначив полковник Ш—д на весь час свого виїзду в командіровку за для української справи.

Прийняли ухвалу Генеральної старшини для кращаго провадження вправ робити раз на тиждень куренні зльоти і то для 1-го куреня в середу, 2-го в четвер і 3-го в п'ятницю о 2 годині по обіді.

Що вівторка о 5 годині крім того збирати старшину, як рядову так і отаманну для провадження взірцевої науки.

Полкові ж зльоти відбувати згідно ранішої ухвали.

Вирішено скористати дозвіл займати на кожну сотню окремих барак.

Президія перебрала заходи про відведення для сотень бараків, а старшина до того приготувить списки для стягнення сотень.

ГОНЧАРНЯ.

Цими днями таборова гончарня випалила для проби кілька глечків, мисок, бочоночок, кілька ваз, пенельниць, носатки, чайник, півні, кілька простих і кручених тиків.

Проба вдала ся гарно, деякі, особливо вази, вийшли чудесно. Малярі не жаліли сили, працюючи над мальованнем цих виробів, і труд їх не пройшов марно. Українське, рідне віє від них.

Тепер, знаючи, яку фарбу приймають краски після випалення, ми можемо бути певні, що гончарня дасть прегарні вироби, з якими не стидно буде їхати в Берлін на виставку, яку думають зробити. Найкращі річи будуть хоронити ся в нашому таборовому музейові. Тим часом варто було б ці вироби сфотографувати, щоб можна було мати перегляд усіх виробів таборової гончарні.

РІЗБЯРНЯ.

В різбярні закінчено гарний сальоновий стіл, який зробив один полонений по пляну й вказівкам проф.-різбяра Пар—ка. Стіл виглядає дуже гарно: зверху наборна доска, а ніжки й столова рама вкрашена гарною українською орнаментикою. Стіл оцінено в 400 марок.

ТЕАТЕР.

На новий рік (13. січня) Драматичне товариство імени Тобілевича виставило „ПАННУ ШТУКАРКУ“ жарт в 3 діях Володського.

Головну ролю панни Валентини тов. П—ків грав влучно увесь час, так що справді дав тип курсістки-революціонерки: смілива, радісна, весела з живим умом і щирим серцем. Лише у третьому актови гра була слабша, чим у перших. На одяг панни не було звернено належної уваги. Не було повної видержки стилю, дуже не гармонізував вигляд частин тіла, так що ніяк не можна було сказати: точнісінька курсістка з голови аж до пят.

Лобода т. В—м навпаки мав зовсім відповідний вигляд, але не зразу увійшов у ролю. Зі стільця падав зовсім чистосердечно, однак видимо навмисне. Не скомбіновано рухів так, щоби видно було от-от пада, а просто взяв тай унав. Взагалі не дивлячись на те, що перший раз виступає в великих ролях, свою ролю т. В—м провів гарно.

Устя т. С—р з самого початку дуже правдиво виглядала. Стара дівка, простодушна, наївна, прищелепкувата, з бажанням вийти заміж, до того ще й з хитринкою.

Тов. Б—ко в ролі городского показав, що й у малій ролі можна щось дати, хоть невелике, та здорове і мати немалий успіх.

Красно виглядав пан Шеляг—тов. К—в. Жінка його—тов. Л—ко—завзято позіхав; синок (тов. Б—н) слабувато грав.

Дочкам же Шеляга не хватало грації, і ролі ці зведені до карикатури. Сцена: співаюча марселезу Валентина, Лобода і Устя—проведена чудово. Була якраз показана психологічна звязь: всі троє мов щось ціле уявляли: одна особа спричинювала рухи другої. Видно було, що ні одна

В.С.

особа зупинити ся не може не робити того, що робить. Можна завважити слабі місця у 2 дії та щось неладне у 3-й. Публіка страшенно перешкоджала. Для артистів це втішно, а публіці така іспанська нездержаність не робить чести.

Взагалі вистава пройшла гарно. Негарно лише, що надуживаєть ся терміне публіки: о 7 годині саля була вже переповнена, а вистава почала ся десь аж в 3/4 на восьму.

Риб.

Листи з робітничих команд.

Святочні привіти:

Товариші з команд шлють всім товаришам, що є в таборі, поздоровлення зі святом Різдва і Новим роком.

Стчовики 1. сотні передають щирий привіт отаману полка, всьому стчовому товариству і всім організаціям.

Вітають нового голову табору тов. Т—го і бажають йому, як найліпшого успіху в громадській праці. Також пересилають подяку тов. Безпалкові, бувшому голові табору, за його велику і невтомну працю для українського народу.

Словами „Най живе Самостійна Україна“ кінчить ся привіт.

Стчовики: О. Н—ко, М—ко, К., М—ся і ин.

ТАБОРОВА КНИГАРНЯ

має низше перелічені книжки, які можна виписувати на робітничі команди, посилаючи гроші по адресі, що поміщено при кінці нашої часописи.

Граматика німецької мови Гауфа	4 м.	— п.
з ключем	6 „	— „
англійської мови Гауфа	4 „	— „
з ключем	6 „	— „
французької мови Малькієля	4 „	— „
з ключем	6 „	— „
Словник русько-німецький і навпаки Лянгенштейна	3 „	70 „
Словник русько-німецький і навпаки Ноуфольда	2 „	20 „
Словник русько-німецький і навпаки Лліпшт	1 „	— „
Кобзар випуск II в оправі	1 „	10 „
без оправі	— „	90 „
Розмовна книжка д-ра Стоцького	1 „	10 „
Український буквар в оправі	— „	50 „
без оправі	— „	30 „
Геометрія для I класи Сітницьк.	— „	60 „
„ середн. шкіль Грицак	1 „	80 „
Альбом україн. видів С. Рудницького 40 карток коштує	1 „	— „
Українські листівні картки по 20, 15, 10 і 6 пф.		
Картки листівні звичайні 1 пара 2 пф.		
Куверт з папіром кошт. на 5 пф. 2 куверта.		
Олівці хімічні	— „	35 „
Олівці прості	— „	6 „
Резинки для стирки олівця	— „	30 „
Зошити	— „	10 „
Зошити чорні, по 84, 72, 60 і 50 пф.		
Приправа до олівців по 6 пф.		
„Наша пісня“ співальник з нотами 20 пф.		
Підручник німецької мови II ч.	— „	65 „

Український календар „Товариш“	— „	5 „
Українець в Німеччині уч. нім.-укр.	— „	60 „
Українець в Америці учеб. англійської мови	— „	60 „
Брошури класова борба, Десятилітній ювілей по 5 пф.		

Стчові пісні по 2 пф.		
Записні блок-ноти по 25, 35, 40 і 50 пф.		
Записні карманні книжки по	84 і 12 пф.	
Німецько-українська книжечка для солдатів нім.-укр. учебн.	15 пф.	
Чорнило пляшечка	24 і 20 „	
Ручки по 8 пф. 2 пера 3 і 5 пф.		
Історія України-Русі М. Аркаса 5 м.	50 пф.	
Пам'яткова книжка і календар С. В. У. в брошурі 1 м.	50 пф. в оправі 2 марки.	
Стінний календар на 1917 рік по 5 пф.		
Історія України М. Грушевського	6 м.	— пф.
Як жив Український народ „	— „	50 „
Русь-Україна і Московщина-Росія Л. Цегельського	— „	80 „
Географія для середн. шкіль Калітовського 3	— „	— „
Географія України С. Рудницького I час. 2	— „	20 „
„ II час. 2	— „	50 „
Кобзар часть I без оправі	2 „	40 „
„ в оправі	3 „	— „
Арифметика Огоновського для I і II клас. 1	— „	30 „
Годівля дом. худоби. Раковський часть II 1	— „	— „
Граматика української мови Стоцького 2	— „	— „
Біблія новий завіт в укр. мові	3 „	— „
Шкільний огорог п. Глодзінський	— „	50 „
Боротьба віри з наукою—Дренер	1 „	— „
Українські колядки	— „	20 „
Сім пісень для вояків	— „	20 „

Ч А С О П И С І

„Розсвіт“ 2 пф., „Вістник С. В. Укр.“ 2 пф., „Вільне Слово“ табору Зальцведель 2 пф., „Просвітний Листок“ табору Вецлар 2 пф., „Розвага“ табору Фрайштат 2 пф.

Можна зголошувати ся в книгарні на замовлення слідуючих книжок: Годівля гусей, качок, індиків, павів, фазанів та лебедів—коштують 1. марку. „Як треба вибирати коня, чого треба берегти ся, його купуючи“—20 пф.

Т Е А Т Р

В П'ЯТНИЦЮ 19. СІЧНЯ 1917 Р.

Драматичне Товариство

ІМ. ТОБІЛЕВИЧА (Карпенка-Карого).

В И С Т А В Л Я Є

СТО ТИСЯЧ

Комедія на 4 дії Ів. Тобілевича (Карпенка-Карого).

З початку і в перервах гратиме

ТАБОРОВА ДУХОВА ОРХЕСТРА.

ВСТУП 50, 20, 10, і 5 ПФЕН.

Початок о 7. год. вечера.